

Splnění podmínek pro podání obžaloby

Postup, kdy státní zástupce opírá obžalobu o výpovědi jednotlivých v obžalobě označených osob, které byly zajištěny buď formou úředního záznamu, nebo byly tyto osoby vyslechnuty jako obvinění, a navrhuje v hlavním líčení k provedení důkazu tyto osoby vyslechnout jako svědky, nelze sám o sobě považovat za jednání v rozporu s ustanovením § 176 odst. 1 tr. ř. Stejně tak nelze pouze z tohoto důvodu vrátit věc státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. pro nedostatečné objasnění základních skutkových okolností.

Postup, kdy státní zástupce opírá obžalobu o výpovědi jednotlivých v obžalobě označených osob, které byly zajištěny buď formou úředního záznamu, nebo byly tyto osoby vyslechnuty jako obvinění, a navrhuje v hlavním líčení k provedení důkazu tyto osoby vyslechnout jako svědky, nelze sám o sobě považovat za jednání v rozporu s ustanovením § 176 odst. 1 tr. ř. Stejně tak nelze pouze z tohoto důvodu vrátit věc státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. pro nedostatečné objasnění základních skutkových okolností.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 54/2002, ze dne 15.10.2002)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání konaném dne 15. října 2002 stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky v neprospěch obviněných A. K., E. S., T. A., a ml. A. J., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, v trestní věci u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 8 T 34/2002, a podle § 268 odst. 2 rozhodl tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím dále v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. ve prospěch obviněných A. K., E. S., T. A. a ml. A. J.

Odůvodnění:

Městské státní zastupitelství v Brně podalo dne 18. 2. 2002 u Městského soudu v Brně obžalobu na obviněné A. K., E. S., T. A. a ml. A. J. Obviněného A. K. obžaloba vinila ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 k § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák., úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 k § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák., podvodu podle § 250 odst. 1 k § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák., podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) k § 10 odst. 1 písm. b), c) tr. zák., obviněného E. S. ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák., úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 tr. zák., podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák., obviněného T. A. ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák., úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 k § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., a obviněného ml. A. J. ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. Trestné činnosti se měli obvinění dopustit jednáním popsáním pod body 1) až 6) obžaloby.

Městský soud v Brně po předběžném projednání obžaloby usnesením ze dne 26. 2. 2002, sp. zn. 8 T 34/2002, podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci k došetření. V odůvodnění

usnesení Městský soud v Brně uvedl, že podle jeho názoru došlo v přípravném řízení k závažným procesním vadám, které nelze napravit v řízení před soudem, také je nutno objasnit základní skutkové okolnosti, bez nichž není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi a bylo by zřejmě na újmu rychlosti řízení. Podle názoru Městského soudu v Brně státní zástupce nepředložil důkazy, které by objasnily základní skutkové okolnosti, když osoby, které mají obviněné usvědčovat z jednání popsaného v jednotlivých bodech obžaloby, nebyly vyslechnuty v procesním postavení svědků, přičemž úřední záznamy o podaném vysvětlení, zápisy o výpovědi nebo výpovědi v procesním postavení obviněného, které jsou ve spise založeny, nemůže soud použít. Podle Městského soudu v Brně je přitom evidentní, že s ohledem na značné množství takových osob, by jejich výslech u hlavního líčení způsobil újmu rychlosti řízení a soudu by vznikly výrazné obtíže. Městský soud v Brně své rozhodnutí odůvodnil dále tím, že v přípravném řízení došlo k procesním vadám, když bylo porušeno právo na obhajobu obviněného E. S., jehož obhájkyň nebyla vyrozuměna o konání jednotlivých výslechů svědků, a proto je nutno v přípravném řízení opakovat výsledky jednotlivých svědků ve vztahu ke skutku popsanému pod bodem 6) obžaloby.

Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, byla zamítnuta podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost státního zástupce proti shora uvedenému usnesení Městského soudu v Brně. V odůvodnění usnesení Krajský soud v Brně uvedl, že shledal oprávněnou námitku soudu I. stupně, která poukazuje na neúplnost dosavadního dokazování. I po novele trestního řádu provedené zák. č. 256/2001, účinné od 1. 1. 2002, stále platí ustanovení § 176 odst. 1 tr. ř., podle něhož může podat státní zástupce obžalobu pouze v případě, že výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, přičemž důvodnost postavení obžalovaného musí být založena na důkazech, které jsou v souladu s trestním řádem. Údaje získané od osob, které mají prokázat, že se obviněný dopustil trestné činnosti popsané pod body 4) a 5) obžaloby, jsou podle názoru Krajského soudu v Brně procesně nepoužitelné, protože byly zajištěny buďto formou úředního záznamu, nebo byly tyto osoby vyslechnuty jako obvinění. Proto bude tyto osoby nutno vyslechnout způsobem, který bude v souladu s trestním řádem, a teprve na základě těchto výpovědí zváží státní zástupce důvodnost podané obžaloby. Stejně tak považuje Krajský soud v Brně za důvodný požadavek soudu I. stupně opakovat výsledky svědků, u kterých obhájkyň obviněného E. S. požadovala jejich nové provedení, protože jí nebyla umožněna účast u jejich výslechů.

Proti pravomocnému usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, podal ministr spravedlnosti České republiky stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněných A. K., E. S., T. A. a ml. A. J. Vytkl v ní, že zákon byl porušen v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., a dále vytkl, že zákon byl porušen i usnesením Městského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2002, sp. zn. 8 T 34/2002, v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona poukázal ministr spravedlnosti České republiky především na to, že Městský soud v Brně i Krajský soud v Brně spatřují základní nedostatek v tom, že výpovědi osob, jež mají obviněné usvědčovat, nebyly učiněny v procesním postavení svědků, resp. pokud v tomto postavení byly učiněny, nelze je použít jako procesní důkaz, neboť bylo porušeno právo obviněného na obhajobu. Stížnost pro porušení zákona připouští, že podle § 176 odst. 1 tr. ř. podá státní zástupce obžalobu pouze v případě, že výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, k tomu však dodává, že od novelizace trestního řádu účinné k 1. 1. 2002 nemusí být tyto výsledky podloženy pouze procesně použitelnými výpověďmi svědků. Podle § 164 odst. 1 tr. ř. se výsledky svědků provádějí v podstatě výjimečně v přesně stanovených případech a dle § 164 odst. 2 tr. ř. pak úkony, které byly provedeny před zahájením trestního stíhání, nemusí

policejní orgán opakovat, byly-li provedeny způsobem odpovídajícím ustanovením tohoto zákona. Z toho je zřejmé, že k podání obžaloby postačí, jestliže výsledky vyšetřování pouze ukazují na to, že lze důvodně předpokládat, že svědecké výpovědi, které budou teprve učiněny před soudem, obviněného usvědčí. Za nedostatečné objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout ve smyslu § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., nelze proto uvažovat pouze to, že výpovědi jednotlivých osob nebyly provedeny jakožto důkazy v procesním postavení svědků. Stížnost pro porušení zákona přitom poukazuje na skutečnost, že Městský soud v Brně i Krajský soud v Brně nepožadují doplnění provedeného vyšetřování, ale jen opakování jednotlivých úkonů v odlišném procesním postavení vypovídajících osob.

Podle stížnosti pro porušení zákona by bylo možno považovat za procesní vadu pouze porušení práva na obhajobu ve vztahu k výslechu jednotlivých svědků bez zajištění možnosti účasti obhájce na těchto výsleších před novelizací trestního řádu, v současné době však takovéto procesní pochybení rovněž není procesním pochybením ve smyslu § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Stížnost pro porušení zákona konečně poukazuje na skutečnost, že vzhledem k tomu, že nejsou dány podmínky ve smyslu § 164 odst. 1 tr. ř., aby osoby, na něž je poukazováno v napadených usneseních, byly vyslechnuty jako svědci, napadená soudní rozhodnutí nutí státního zástupce v podstatě k nepřípustným úkonům, neboť takové svědecké výpovědi by stejně nebylo možné použít u hlavního líčení a svědky by bylo nutné opětovně všechny vyslechnout před soudem.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř., že zákon byl porušen ve prospěch obviněných A. K., E. S., T. A. a ml. A. J. usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., a usnesením Městského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2002, sp. zn. 8 T 34/2002, v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že zákon porušen byl.

Podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. po předběžném projednání obžaloby soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření, je-li toho třeba k odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, nebo k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení.

V souvislosti s interpretací a aplikací citovaného ustanovení je podle názoru Nejvyššího soudu ČR nutno zdůraznit, že novelou trestního řádu provedenou zákonem č. [265/2001](#) Sb. došlo k zásadní změně poměru a významu jednotlivých stadií trestního řízení. Přípravné řízení má pro příště funkci skutečně přípravnou, pomocnou a těžiště řízení se přenáší před soud. Znamená to kromě jiného výrazné omezení procesní činnosti orgánů činných v přípravném řízení, odstranění zbytečných duplicit v podobě opakovaných výslechů, zejména svědků apod. Tímto pohledem je tedy třeba hodnotit výsledky přípravného řízení a řízení před soudem, které nadále nemá být pouhou prověrkou správnosti řízení předcházejícího, ale skutečným těžištěm, v němž budou za respektování všech základních zásad provedeny rozhodující důkazy v patřičné procesní formě, náležitě zhodnoceny,

vyvozena z nich správná a úplná skutková zjištění a rozhodnuto o vině.

Závažnými vadami přípravného řízení ve smyslu § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. se rozumí vady, které samy o sobě nebo ve spojení s jinými závažným způsobem zpochybňují zákonnost přípravného řízení a jeho výsledků nebo které mají za následek, že k některým úkonům přípravného řízení nelze přihlížet jako k důkazu (absolutní neúčinnost důkazu). Na tomto místě je však nutno upozornit, že závažné vady přípravného řízení jsou důvodem k vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. jenom tehdy, pokud jejich náprava v řízení před soudem (např. novým provedením důkazu) není možná.

Pokud jde o možnost soudu vrátit věc státnímu zástupci k došetření k objasnění základních skutkových okolností, je třeba uvést, že věc je dostatečným způsobem objasněna zpravidla tehdy, jestliže výsledky přípravného řízení prokazují skutečnosti, jež naplňují všechny znaky trestného činu uvedeného v obžalobě, byly-li objasněny okolnosti týkající se stupně nebezpečnosti činu pro společnost a poměrů obviněného, byla-li prověřena jeho obhajoba, zjištěny okolnosti rozhodné pro stanovení druhu a výměry event. trestu či ochranného opatření a příp. nároku poškozeného na náhradu škody.

Zákon však již nepožaduje, aby soudu byly předkládány věci, jež byly už v přípravném řízení dostatečně ze všech hledisek objasněny formálně procesními postupy a aby v nich byl opatřen spolehlivý podklad pro jeho rozhodnutí v hlavním líčení. Je to dáno tím, že dokazování má probíhat zásadně až v řízení před soudem, účelem přípravného řízení je proto tyto důkazy vyhledat, označit, opatřit je v dostačující formě a jen v nezbytně nutném rozsahu, a popřípadě i procesně zafixovat /pokud jde o výslechy svědků např. § 158 odst. 3 písm. i), § 158 odst. 8, § 158a, § 164 odst. 1, 4 tr. ř., § 169 odst. 1 tr. ř./.. Přípravné řízení má proto opatřit především dostatek informací potřebných pro projednání věci před soudem a nesoustřeďuje se již na jejich procesní zafixování. Teprve před soudem mají být tyto důkazy formálně procesními postupy provedeny.

I v tomto případě je třeba uvést, že nedostatky přípravného řízení při objasnění základních skutkových okolností jsou důvodem k vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. jenom tehdy, pokud by bylo v řízení před soudem takové došetření v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení.

Z uvedených skutečností o poměru a významu jednotlivých stadií trestního řízení po změnách provedených novelou trestního řádu, zákonem č. [265/2001](#) Sb., vyplývá, že pokud se podaná obžaloba opírá o výpovědi osob, které nebyly učiněny v procesním postavení svědků, není tato skutečnost sama o sobě procesní vadou přípravného řízení a stejně tak neznamena, že by věc z tohoto důvodu nebyla dostatečným způsobem objasněna. Výsledky vyšetřování, které dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soudem ve smyslu § 176 odst. 1 tr. ř., nemusí být založeny na údajích, které byly získány výslechem svědků provedeným procesním postupem podle trestního řádu. Je třeba přisvědčit názoru uvedenému ve stížnosti pro porušení zákona, že k podání obžaloby postačí, jestliže výsledky vyšetřování pouze ukazují na to, že lze důvodně předpokládat, že svědecké výpovědi, které budou teprve učiněny před soudem, obviněného usvědčí.

V této souvislosti je třeba upozornit, že podle § 164 odst. 1 tr. ř. se výslechy svědků v přípravném řízení provádějí naopak v podstatě pouze výjimečně, a to tehdy, jestliže se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon nebo jde-li o výslech osoby mladší patnácti let, osoby, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat jsou s ohledem na její psychický stav pochybnosti, anebo nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že na svědka by mohl být pro jeho výpověď vyvíjen nátlak, dále pak tehdy, jestliže hrozí z jiného důvodu, že bude ovlivněna výpověď svědka nebo jeho schopnost zapamatovat si rozhodné skutečnosti nebo schopnost tyto skutečnosti reprodukovat, zejména je-li pro složitost věci odůvodněn předpoklad delšího trvání vyšetřování. V ostatních případech se výslechy svědků provádějí zásadně až v řízení před soudem.

Uvedené závěry je třeba plně vztáhnout i na případ projednávané trestní věci. Samotná skutečnost, že se obžaloba podaná dne 18. 2. 2002 Městským státním zastupitelstvím v Brně, sp. zn. 1 Zt 2831/2001-74, opírá o výpovědi osob, které nebyly učiněny v procesním postavení svědků, neznamena, že by věc z tohoto důvodu nebyla dostatečným způsobem objasněna. Za situace, kdy státní zástupce opírá obžalobu o výpovědi jednotlivých v obžalobě označených osob, které byly zajištěny buď formou úředního záznamu, nebo byly tyto osoby vyslechnuty jako obvinění, a navrhuje v hlavním líčení k provedení důkazu tyto osoby vyslechnout jako svědky, nelze takový postup sám o sobě považovat za jednání v rozporu s ustanovením § 176 odst. 1 tr. ř. Stejně tak nelze pouze z tohoto důvodu vrátit věc státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. pro nedostatečné objasnění základních skutkových okolností.

Uvedené závěry plně potvrzuje i skutečnost, že v daném případě Městský soud v Brně ani Krajský soud v Brně nepožadovaly doplnění provedeného vyšetřování, ale jen opakování jednotlivých procesních úkonů v odlišném postavení vypovídajících osob.

Na tomto místě je dále třeba vyjádřit se k otázce porušení práva na obhajobu obviněného E. S. v přípravném řízení, jehož obhájkyň nebyla vyrozuměna o konání jednotlivých výslechů svědků ve vztahu ke skutku popsanému pod bodem 6) obžaloby.

Podle názoru Nejvyššího soudu skutečnost, že obhájkyň obviněného E. S. nebyla v uvedených případech vyrozuměna o konání jednotlivých výslechů svědků, má za následek porušení práva na obhajobu obviněného a přípravné řízení tak trpí závažnou procesní vadou. Vzhledem k tomu, že se však v tomto případě jedná o procesní vadu, kterou lze napravit v řízení před soudem, kde bude možno tyto výslechy svědků opakovat za dodržení všech ustanovení, která zaručují obviněnému právo na obhajobu, nelze ani tuto skutečnost v daném případě hodnotit jako důvod pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Nelze pominout ani skutečnost, že za splnění podmínek uvedených v § 212 odst. 1 tr. ř. lze tyto protokoly o výsleších svědků z přípravného řízení při hlavním líčení predestřit.

Se zřetelem na výše uvedené skutečnosti lze uzavřít, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, i usnesením Městského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2002, sp. zn. 8 T 34/2002, byl porušen zákon, když oba soudy nesprávně vyložily a aplikovaly ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Krajský soud v Brně v důsledku tohoto pochybení nesplnil svoji přezkumnou povinnost uvedenou v § 147 odst. 1 tr. ř. a důvodně podanou stížnost státním zástupcem zamítl v rozporu s ustanovením § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

S ohledem na tyto skutečnosti Nejvyšší soud ČR podle § 268 odst. 2 vyslovil, že napadeným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 4. 2002, sp. zn. 4 To 134/2002, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím dále v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. ve prospěch obviněných A. K., E. S., T. A. a ml. A. J. Jelikož byl zákon porušen ve prospěch obviněných, nepřicházel v úvahu postup Nejvyššího soudu podle § 269 odst. 2 a následujících tr. ř. a bylo třeba vyslovit pouze tzv. akademický výrok.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)